

HovR T 7752-08

HovR T 7752-08

Skadestånd för brott mot lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering

Stockholms tingsrätt

STOCKHOLMS TINGSRÄTT

Avdelning 3

DOM

2008-09-15 Meddelad i Stockholm

Mål nr T 27302-05

PARTER

KÄRANDE

Handikappombudsmannen

SVARANDE

Sturehof Aktiebolag

Domslut

1. Käromålet ogillas.
2. Handikappombudsmannen ska ersätta Sturehof Aktiebolag för dess rättegångskostnader med 298 662 kr, varav 280 000 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt [6 §](#) räntelagen (1975:635) på 298 662 kr från denna dag till dess betalning sker.

—

BAKGRUND

I målet är följande ostridigt. Ylva Lindström har en spastisk sjukdom av typ cerebral pares. Hennes sjukdom medför att hon har en spastisk gång och att hennes rörelsemönster i ansiktet samt talet är påverkat. Lördagen den 1 november 2003 försökte hon komma in på restaurang Sturehof i Stockholm som drivs av Sturehof Aktiebolag (Sturehof). Restaurangens entrévärdar gjorde, felaktigt, bedömningen att Ylva Lindström var påverkad av alkohol och nekade henne tillträde till restaurangen.

YRKANDEN

Handikappombudsmannen (HO) har yrkat att Sturehof ska förpliktas att till Ylva Lindström utge skadestånd med 25 000 kr jämte ränta enligt [6 §](#) räntelagen från den 25 november 2005 till dess betalning sker.

Sturehof har bestritt käromålet och förklarat sig endast kunna vitsorda sättet för räntans beräkning som skäligt i och för sig.

Parterna har fordrat ersättning för sina rättegångskostnader.

BEVISNING

HO har som skriftlig bevisning åberopat tidningsartiklar, fakturor, taxeringsuppgift och utlåtande av dr Birger Rexed. Som muntlig bevisning har HO åberopat förhör under sanningsförsäkran med Ylva Lindström samt vittnesförhör med Tommy Schönstedt, Claes Johansson och Birger Rexed.

Sturehof har som skriftlig bevisning åberopat direktiv för vaktbolag, fakturor, medicinska artiklar och utlåtande av professor emeritus Lars Edström. Som muntlig bevisning har Sturehof åberopat vittnesförhör med Claes Johansson, Georgios Batselas, Sebastien Epaud och Lars Edström.

GRUNDER

HO

HO har som grund för sin talan i första hand uppgett att Ylva Lindström av entrévärdarna Georgios Batselas alternativt Claes Johansson eller båda i förening, i deras egenskap av anställda vid Sturehof, nekats inträde till restaurangen på grund av sitt funktionshinder. Sturehof har genom Georgios Batselas alternativt Claes Johansson behandlat Ylva Lindström sämre än vad restaurangen har eller skulle ha behandlat en person utan funktionshinder i motsvarande situation. Ylva Lindström har härigenom, i strid med [3 och 6 §§](#) lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering (DFL), utsatts för diskriminering på grund av sitt funktionshinder. Hon har därför rätt till skadestånd enligt [16 §](#) lagen. Enligt samma paragraf svarar Sturehof som arbetsgivare för den diskriminering som Claes Johansson alternativt Georgios Batselas i tjänsten utsatt Ylva Lindström för.

I andra hand görs gällande att Georgios Batselas, i sin egenskap av anställd vid Sturehof, underlåtit att gripa in när entrévärderna Claes Johansson nekade Ylva Lindström inträde till restaurangen på grund av hennes funktionshinder. Sturehof har genom Georgios Batselas underlåtenhet behandlat Ylva Lindström sämre än vad restaurangen har och skulle ha behandlat en person utan funktionshinder i motsvarande situation. Ylva Lindström har härigenom, i strid med [3 och 6 §§](#) DFL, utsatts för diskriminering på grund av sitt funktionshinder. Hon har därför rätt till skadestånd enligt [16 §](#) lagen. Enligt samma paragraf svarar Sturehof som arbetsgivare för den diskriminering som Georgios Batselas i tjänsten utsatt Ylva Lindström för.

I tredje rummet gör HO gällande att Sturehof, oavsett om Claes Johansson är en självständig uppdragstagare eller inte och oavsett av Georgios Batselas inblandning, har ett ansvar för den diskriminering som förekommit. Diskriminering vid yrkesmässigt tillhandahållande av tjänster är förbjudet enligt [9 §](#) DFL. Sturehof tillhandahåller, och tillhandahöll den dag Ylva Lindström försökte komma in på Sturehof, yrkesmässig tjänst i form av restaurangverksamhet. Sturehof kan således inte med rättslig verkan mot Ylva Lindström genom avtal med annan friskriva sig från sitt ansvar enligt DFL.

Sturehof

I de delar HO gör gällande att Ylva Lindström diskriminerats genom agerande från Claes Johanssons sida ska käromålet ogillas på den grunden att Sturehof inte svarar för Claes Johanssons agerande eftersom Claes Johansson är en självständig uppdragstagare för vilken Sturehof inte har principalansvar.

Sturehof gör i andra hand och i övrigt gällande att Sturehof inte har behandlat Ylva Lindström på ett sämre sätt än vad restaurangen har och skulle ha behandlat en person utan funktionshinder i motsvarande situation. Hon har därigenom inte utsatts för diskriminering på grund av sitt funktionshinder och har därför inte rätt till skadestånd. Även om tingsrätten skulle finna att Sturehof har behandlat Ylva Lindström på ett sämre sätt än vad restaurangen har och skulle ha behandlat en annan person utan funktionshinder i motsvarande situation har detta inte skett på grund av hennes

funktionshinder utan på grund av att entrévärdarna felaktigt trodde att Ylva Lindström var alkoholpåverkad. Varken Claes Johansson eller Georgios Batselas insåg eller borde ha insett att Ylva Lindström har ett funktionshinder. Därmed har Georgios Batselas inte heller kunnat ingripa när Claes Johansson avvisade Ylva Lindström. Ylva Lindström har således inte utsatts för diskriminering på grund av sitt funktionshinder och har därför inte rätt till skadestånd.

UTVECKLING AV TALAN

HO

HO har till utveckling av sin talan i huvudsak anfört följande. Ylva Lindström har med anledning av sitt funktionshinder haft svårigheter att komma in på restauranger och krogar med dans i Stockholm. Mot den bakgrunden kontaktade hon tidningen Expressen för att visa vilka problem hon som funktionshindrad stötte på när hon ville gå ut och roa sig.

Ylva Lindström och Expressens journalist Tommy Schönstedt överenskom att Ylva Lindström den 1 november 2003 skulle besöka ett antal restauranger med dans i Stockholm. Samtidigt skulle Tommy Schönstedt och en fotograf på avstånd registrera och dokumentera Ylva Lindströms försök att komma in på de olika restaurangerna. Ylva Lindström bar en mikrofon på sig för att Tommy Schönstedt skulle ha möjlighet att höra dialogen mellan Ylva Lindström och vakterna vid de olika restaurangerna. Ylva Lindström, som är nykterist, hade inte druckit alkohol.

En av de restauranger som Ylva Lindström besökte var Sturehof. Klockan var omkring elva på kvällen och det var inte kö till restaurangen. Ylva Lindström stoppades vid entrén till Sturehof varvid entrévärden frågade henne hur det stod till med henne. Entrévärden förklarade därefter för Ylva Lindström att det inte skulle bli något för henne den kvällen och att restaurangen var till för matgäster. När Ylva Lindström uppgav att hon ville äta förklarade entrévärden att de enbart släppte in stamgäster och gäster som de kände igen. Ylva Lindström nekades således inträde till Sturehof. Dialogen mellan Ylva Lindström och entrévärden framgår av åberopad artikel. Tre minuter innan Ylva Lindströms försök att komma in på restaurangen gick Expressens reporter Tommy Schönstedt in på Sturehof utan att på något sätt ifrågasättas. Tommy Schönstedt hade dessförinnan inte besökt restaurangen på två år och var inte en person som entrévärdarna kände igen.

Av dr Birger Rexeds utlåtande framgår att rörelsemönstret avseende gång och tal hos en person med cerebral pares skiljer sig avsevärt från en person som är alkoholpåverkad. Personer vars profession innebär att hantera skillnaden mellan nyktra och icke nyktra personer, såsom t.ex. personal vid restaurangentréer, måste kunna identifiera denna skillnad.

Claes Johansson är att anse som anställd hos Sturehof. Av den skriftliga bevisning som åberopats framgår att hans firma hade huvuddelen av sin inkomst från Sturehof som i princip var hans enda uppdragsgivare.

Sturehof

Sturehof bedriver restaurangverksamhet i Stockholm vid näringsställena Teatergrillen, Riche och den nu aktuella restaurangen. Restaurangen håller hög profil med ett välrenommerat kök och är mycket välbesökt. Restaurangens målgrupp är, trots läget mitt i Stockholms finansiella centrum, mycket bred. En av målsättningarna med verksamheten är att alla ska vara välkomna till restaurangen. För restaurangen gäller sedan lång tid tillbaka en särskilt upprättad plan mot diskriminering, som all fast och inhyrd personal fått ta del av, så även Claes Johansson. Detta framgår av det åberopade direktivet för vaktbolag.

Sturehof tillämpar mycket stränga regler när det gäller tillträde till restaurangen för narkotikapåverkade eller berusade personer. Den som är påverkad vid ankomst nekades tillträde. Det är ordningsvakter med förordnade från Polismyndigheten och entrévärdar som upprätthåller ordningen. Nekande av tillträde och avvising sker enligt lämnade instruktioner på ett diskret och artigt sätt för att inte störa trivseln i restaurangen. Det uppstår mycket sällan några problem med nykterhet eller ordning i restaurangens lokaler.

Den stränga nykterhetspolicy som tillämpas motiveras av de regler som gäller för servering av alkohol. Enligt [6 kap. 2 §](#) alkohollagen ska servering av alkoholdrycker ske med återhållsamhet och får inte föranleda olägenheter i fråga om ordning och nykterhet. Bryter en innehavare av serveringstillstånd mot detta kan tillståndet återkallas. Ett sådant indragande av serveringstillstånd skulle medföra ödesdiga konsekvenser för restaurangen eftersom stora delar av inkomsterna och vinsten i verksamheten kommer från försäljning av alkoholdrycker. Det är därför viktigt att reglerna tillämpas strängt och undantagslöst. I detta fall har en kollision ägt rum mellan alkohollagens stränga bestämmelser och diskrimineringslagstiftningen.

För entrévärdar är det ibland svårt att avgöra om en person är berusad eller påverkad av droger och således olämplig att beredas tillträde till restaurangen. Den enda möjlighet som värdarna har när de gör dylika bedömningar är att se till sådana tecken som avser en persons sätt att föra sig, inkluderande kroppsspråk, och sättet att tala på. I tveksamma fall gäller instruktionen att inte släppa in personen i fråga. Entrévärdar har därutöver en mycket kort tid på sig att fatta beslut, särskilt om det är många gäster som köar. Detta kan naturligtvis leda till felaktiga bedömningar.

För att inte provocera en berusad gäst, som inte ska släppas in, brukar entrévärden undvika direkta påståenden om att vederbörande är påverkad. I stället brukar något annat och mindre provocerande skäl anges, t.ex. att restaurangen är fullsatt eller att endast stamgäster äger tillträde.

Det är korrekt att Ylva Lindström den 1 november 2003 nekades inträde till restaurangen under hänvisning att endast stamgäster ägde tillträde och att en journalist från Expressen några minuter tidigare hade släppts in.

Den kvällen arbetade entrévärdarna Claes Johansson och Georgios Batselas vid dörren till restaurangen. Claes Johansson driver verksamhet inom säkerhetsbranschen i enskild firma. Han hade avtal med Sturehof att ansvara för ordning och säkerhet vid restaurangen. Claes Johansson var således inte anställd av Sturehof utan en självständig uppdragstagare. För det arbete som utfördes har Claes Johansson fakturerat Sturehof via sin enskilda firma. Han hade även andra uppdragsgivare än Sturehof och ska räknas som självständig näringsidkare i förhållande till Sturehof. För uppdraget finns inte några skriftliga handlingar upprättade utan Sturehof och Claes Johansson har ingått ett muntligt avtal. Georgios Batselas däremot var anställd av Sturehof som entrévärd.

Strax efter 22-tiden på kvällen dök Ylva Lindström upp vid entrén. Hon verkade tveka om hon skulle gå in eller inte och gav ett förvirrat intryck. Hennes kroppsrörelser var instabila och hon gick ostadigt. Claes Johansson frågade henne hur det stod till. Han fick svaret att det var bra. Talet var sluddrigt och otydligt. Claes Johansson gjorde då bedömningen att Ylva Lindström var berusad och nekade henne att komma in på restaurangen. Även Georgios Batselas gjorde bedömningen att Ylva Lindström var alkoholpåverkad.

En kort tid före den aktuella kvällen hade restaurangens fasta och inhyrda personal genomgått utbildning i ansvarsfull alkoholhantering. Vid denna utbildning hade Stockholm stads tillståndsenhet inskräppt kravet på att berusade personer under inga omständigheter fick släppas in i restauranger

med serveringstillstånd. Entrévärdarna var av den anledningen fokuserade på att sålla bort gäster som druckit för mycket.

Claes Johansson nekade således Ylva Lindström inträde på restaurangen då han gjorde den, som i efterhand visade sig, felaktiga bedömningen att hon var påverkad. Vare sig för honom eller för Georgios Batselas framstod Ylva Lindström som funktionshandikappad och ingen av dem tänkte ens tanken på att så kunde vara fallet. Ylva Lindström uppgav heller inte för dem att hon hade ett handikapp. Misstaget är ursäktligt eftersom det är vanligt att en cerebral pares-skada förväxlas med berusning. Entrévärdarna har tillämpat de regler som gäller för alla personer som önskar komma in på restaurangen. En icke funktionshandikappad person som uppträtt på samma sätt som Ylva Lindström hade heller inte släppts in. Sturehof har således inte nekat Ylva Lindström inträde med anledning av henne funktionshinder.

Domskäl

Enligt [9 §](#) DFL är diskriminering som har samband med, såvitt nu är av intresse, funktionshinder förbjuden vid yrkesmässigt tillhandahållande av tjänster. HO påstår att Ylva Lindström utsatts för direkt diskriminering. Enligt 3 § 1 lagen avses med direkt diskriminering att en enskild person missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med t.ex. funktionshinder. Slutligen gäller enligt [16 §](#) DFL att den som diskriminerar någon på ett sätt som är förbjudet enligt DFL ska betala skadestånd för den kränkning som diskrimineringen innebär. I samma paragraf stadgas att om en arbetstagare diskriminerar någon ska skadeståndet betalas av den som har arbetstagaren i sin tjänst.

Tingsrätten har således att bedöma om Ylva Lindström diskriminerats på sådant sätt som stadgas i DFL och för det fall så skett om Sturehof kan hållas ansvarig i enlighet med käromålet.

Har diskriminering förekommit?

HO har i målet gjort gällande att Sturehof utsatt Ylva Lindström för diskriminering på grund av hennes funktionshinder genom att neka henne inträde till restaurangen.

Sturehof har bestritt att diskriminering förekommit och gjort gällande att anledningen till att Ylva Lindström nekades inträde till restaurangen var att entrévärdarna bedömde att hon var påverkad av alkohol.

I [21 §](#) DFL finns en särskild bestämmelse om bevisbördan i mål om diskriminering. Av bestämmelsen framgår att om den som anser sig ha blivit diskriminerad visar omständigheter som ger anledning att anta att han eller hon blivit diskriminerad, är det svaranden som ska visa att diskriminering inte förekommit. Bestämmelsen är ett undantag från huvudregeln om att den som påstår sig ha blivit utsatt för en skadeståndsgrundande handling har att styrka detta och den ska tolkas som en presumptionsregel. Vilka omständigheter som är presumerande får bestämmas vid rättstillämpning i det enskilda fallet ([NJA 2006 s. 170](#)).

I målet är ostridigt att Ylva Lindström har en spastisk sjukdom av typ cerebral pares. Hennes sjukdom medför att hon har en spastisk gång och att hennes rörelsemönster i ansiktet samt talet är påverkat. Det är vidare ostridigt att Sturehofs entrévärdar den 1 november 2003 nekade en nykter Ylva Lindström inträde till restaurangen. Samtidigt fanns inte några som helst restriktioner för andra anslutande gäster som var nyktra. HO får mot den bakgrunden anses ha visat sådana omständigheter som ger anledning att anta att Ylva Lindström blivit utsatt för diskriminering på grund av sitt funktionshinder. Under sådant förhållande är det Sturehof som ska visa att diskriminering inte

förekommit utan att anledningen till att Ylva Lindström inte släpptes in i restaurangen var en annan än hennes funktionshinder.

Har Sturehof visat att diskriminering inte förekommit?

De faktiska omständigheterna i målet är ostridiga med undantag för parternas ståndpunkter när det gäller anledningen till varför Ylva Lindström nekades tillträde till restaurangen. HO har framhållit att Ylva Lindström nekades inträde till restaurangen på grund av sitt funktionshinder medan Sturehof har anfört att entrévärdarna med anledning av Ylva Lindströms kroppsspråk, gång och tal gjorde bedömningen att hon var alkoholpåverkad och därför nekade henne inträde till restaurangen.

Claes Johansson och Georgios Batselas har båda framhållit att den viktigaste delen av deras arbetsuppgifter var att se till att inga påverkade personer släpptes in på restaurangen mot bakgrund av de restriktiva alkoholregler som gäller. Vidare har de uppgett att, i syfte att tillse att påverkade personer inte släpps in i restaurangen, uppmärksamhet brukar riktas mot gästers ögon, händer, kroppsspråk, gångstil och om sluddrigt tal förekommer. De har därutöver uppgett att när en person bedöms vara påverkad nekas personen inträde till restaurangen under förevändning att kvällen är reserverad åt stamgäster eller att en särskild gästlista gäller. Detta görs systematiskt huvudsakligen för att undvika att provocera personer som nekats inträde med påståendet att de är påverkade.

Claes Johansson har uppgett att han reagerade direkt när han såg Ylva Lindström och att han, efter ett sammantaget intryck av hennes osäkra kroppsspråk, det sluddriga talet och sättet som Ylva Lindström var sminkad, gjorde bedömningen att hon var alkoholpåverkad. Han har vidare framhållit att det inte slog honom för ett ögonblick att Ylva Lindström kunde vara funktionshindrad och att han om han hade insett detta aldrig hade nekats henne inträde till restaurangen, som för övrigt ofta har gäster med funktionshinder. Även Georgios Batselas har i huvudsak lämnat samma uppgifter som Claes Johansson och anfört att även han gjorde bedömningen att Ylva Lindström var alkoholpåverkad. Även vittnet Sebastien Epaud, som visserligen arbetade på en annan restaurang som hovmästare den aktuella kvällen, har uppgett att även han utifrån Ylva Lindströms rörelsemönster, gångstil, sättet hon talade på och hennes sminkning fick uppfattningen att hon var berusad och vägrade henne inträde till den restaurang han arbetade på den aktuella kvällen.

Tingsrätten noterar vidare att det av Lars Edströms uppgifter framgår att personer med funktionshindret cerebral pares kan ha balansbesvär, koordinationsproblem och påverkat talorgan, men att dessa symptom kan vara olika framträdande från person till person. Somliga klarar sig t.ex. inte utan rullstol, medan andra klarar utmärkt att gå själva och symptomen kan vara mindre framträdande. Vidare har Lars Edström uppgett att det även för rutinerade läkare kan vara svårt att bedöma huruvida en person lider av cerebral pares eller inte och för att kunna göra en korrekt bedömning, krävs iakttagelse och undersökning under lugna former. Därutöver har Lars Edström anfört att det är vanligt att personer som lider av spastisk rörelse och påverkat tal av misstag tas för alkoholpåverkade.

Därtill har Sturehof framlagt ett omfattande skriftligt material som entydigt pekar mot att personer med cerebral pares kan förväxlas med personer som är drabbade av berusning. Detta i förening med de trovärdiga uppgifter som Claes Johansson, Georgios Batselas, Sebastien Epaud och Lars Edström lämnat medför att utredningen med betydande styrka talar mot att en diskriminering i DFL:s mening förekommit. Vid bedömningen kan det inte heller bortses från omständigheten att Ylva Lindströms funktionshinder i sammanhanget är av lindrigt art, vilket säkerligen ytterligare försvårar chanserna att göra en korrekt bedömning. Därtill kommer att Ylva Lindström vid tillfället inte heller talade om för entrévärdarna att hon har ett funktionshinder. En sådan information hade, enligt tingsrättens mening, ställt betydligt strängare krav på entrévärdarnas bedömning.

Sammantaget finner tingsrätten att Sturehof har visat att Ylva Lindström inte missgynnades genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation på grund av sitt funktionshinder och att anledningen till att Ylva Lindström inte fick tillträde till restaurangen istället berodde på en felaktig bedömning från entrévärdarnas sida om att hon var alkoholpåverkad.

Har Sturehof principalansvaret för Claes Johansson?

Även om omständigheterna i målet, såsom Claes Johanssons långa tjänstgöring hos Sturehof som stod för den absolut största delen av Claes Johanssons inkomst och Sturehofs ställning som i princip ensam uppdragsgivare för Claes Johansson, talar starkt för att Sturehof hade principalansvaret för honom saknas vid denna utgång i diskrimineringsfrågan anledning att närmare ta ställning till om Claes Johanssons agerande kan tillskrivas Sturehof eller inte.

Rättegångskostnader

När det gäller rättegångskostnaderna i målet har Sturehof vunnit målet i sin helhet. Mot bakgrund av att det är HO som för talan i målet saknas förutsättningar för att förordna om att vardera parten ska bära sin rättegångskostnad. HO ska därför förpliktas att ersätta Sturehofs rättegångskostnader.

Enligt [18 kap. 8 §](#) rättegångsbalken ska ersättning för rättegångskostnad fullt motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande jämte arvode till ombud, såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av partens rätt. Sturehof har yrkat ersättning för ombudsarvode med 380 385 kr. Visserligen påbörjades kontakten mellan parterna redan under andra hälften av år 2004 och fortsatte fram till dess stämningsansökan i målet lämnades in den 11 oktober 2005, men tvistefrågorna i målet har varit tämligen okomplicerade och avkrävt ytterst få inlagor under tingsrättens handläggning med endast en muntlig förberedelse. Naturligtvis har målet varit av stor betydelse för Sturehof som haft fog för att lägga ned extra tid och resurser i målet, men även med beaktande av detta, kan det höga belopp som yrkas inte motiveras som skäligen påkallat. Tingsrätten anser att ett arvode om 280 000 kr framstår som skäligt. Till detta kommer utlägg om 18 662 kr, sammanlagt 298 662 kr, som ska ersättas av HO.

Karin Moberg

Axel Taliercio

Kian Moazzez

Svea hovrätt

SVEA HOVRÄTT

Avdelning 07, Rotel 0714

DOM

2009-06-02 Stockholm

Mål nr T 7752-08

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts dom 2008-09-15 i mål T 27302-05

KLAGANDE

Diskrimineringsombudsmannen

MOTPART

Sturehof Aktiebolag

SAKEN

Skadestånd för brott mot lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering

Hovrättens domslut

1. Hovrätten fastställer tingsrättens dom.
2. Diskrimineringsombudsmannen ska ersätta Sturehof Aktiebolag för dess rättegångskostnad i hovrätten med 69 700 kr, varav 69 200 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på beloppet enligt [6 §](#) räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Diskrimineringsombudsmannen (DO), som i enlighet med regleringen i övergångsbestämmelserna till diskrimineringslagen (2008:567) övertagit Handikappombudsmannens talan, har yrkat bifall till den i tingsrätten förda talan. DO har vidare yrkat befrielse från skyldighet att ersätta Sturehofs Aktiebolags rättegångskostnad i tingsrätten samt ersättning från bolaget för rättegångskostnaden där.

Sturehof Aktiebolag (Sturehof) har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i hovrätten.

Hovrättens domskäl

Parterna har åberopat samma omständigheter som vid tingsrätten och utvecklat sin talan på i allt väsentligt det sätt som återges i tingsrättens dom.

I hovrätten har förnyade förhör ägt rum med Ylva Lindström, Claes Johansson och Georgios Batselas. Hovrätten har tagit del av förhören vid tingsrätten med Tommy Schönstedt, Birger Rexed, Sebastien Epaud och Lars Edström genom uppspelning av tingsrättens ljudupptagningar. Parterna har åberopat samma skriftliga bevisning som vid tingsrätten.

Hovrätten noterar inledningsvis att en ny diskrimineringslag (2008:567) trätt i kraft den 1 januari 2009, men att prövningen i detta mål, enligt övergångsbestämmelserna till den nya lagen, ska ske enligt den tidigare diskrimineringslagen (2003:307), som fortfarande gäller i fråga om diskriminering som ägt rum före den nya lagens ikraftträdande. Hovrätten har således att tillämpa samma bestämmelser som tingsrätten gjort. De hänvisningar som hovrätten i det följande gör till diskrimineringslagen avser 2003 års diskrimineringslag.

Hovrätten prövar först, liksom tingsrätten gjort i sin dom, om diskriminering förekommit. Hovrätten ansluter sig vid denna prövning till tingsrättens bedömning att DO får anses ha visat sådana omständigheter som ger anledning att anta att Ylva Lindström blivit utsatt för diskriminering på grund av sitt funktionshinder när hon, trots att hon var nykter och andra nyktra personer släpptes in, nekades inträde till Sturehof. Det innebär som tingsrätten funnit att Sturehof, enligt [21 §](#) diskrimineringslagen, har att visa att diskriminering inte förekommit.

Inför prövningen av om Sturehof visat att diskriminering inte förekommit är det av intresse att överväga den närmare innebörden i diskrimineringsbegreppet. Med direkt diskriminering, vilken är den diskrimineringsgrund som DO påstår i målet, avses enligt [3 § 1](#) diskrimineringslagen att en enskild person missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med bl.a. ett funktionshinder.

I förarbetena till diskrimineringslagen anges bl.a. att diskrimineringsbegreppet inte förutsätter en avsikt att diskriminera. Även en oavsiktlig diskriminering är förbjuden och det krävs inte heller att vårdslöshet kan påvisas. (Se prop. [2002/03:65 s. 85.](#))

Vidare anförs i förarbetena angående den närmare innebörden av begreppet direkt diskriminering bl.a. följande (se a. prop. s. 86-90). Begreppet direkt diskriminering är uppbyggt kring uttrycken missgynnande, jämförelse och orsakssamband. Som exempel på missgynnande anges att någon förvägras inträde på en restaurang. - Beträffande den jämförelse som ska ske anges att kriteriet "jämförbar situation" kan ha olika innebörd i olika situationer. Vid t.ex. en anställningssituation kan en jämförelse av två arbetssökandes kvalifikationer vara avgörande för att bedöma om diskriminering har skett. I andra situationer bör utgångspunkten vara att alla befinner sig i en jämförbar situation i den meningen att alla - oavsett personliga egenskaper - ska ha rätt att inte bli bemötta på ett diskriminerande sätt. Så bör vara fallet vid t.ex. restaurangbesök. - Den tredje nödvändiga förutsättningen för en direkt diskriminering är att det finns ett orsakssamband mellan missgynnandet och diskrimineringsgrunden. Sambandet kan vara starkt eller svagt. Sambandet är starkast om det finns en avsikt att missgynna en viss person på grund av t.ex. ett funktionshinder, men en diskriminerande avsikt är inte nödvändig. Om t.ex. funktionshindret är en av flera orsaker till handlandet är det tillräckligt. Den aktuella diskrimineringsgrunden behöver alltså inte vara det enda eller det avgörande skälet för beslutet. Orsakssamband föreligger även när diskrimineringsgrunden är en av flera faktorer som utgör orsaken till den missgynnande behandlingen.

I författningskommentaren anges vidare (a. prop. s. 201) att orsakssamband även föreligger dels i fall av "felaktigt förmodad" tillhörighet till någon av de skyddade grupperna, t.ex. då någon behandlas sämre därför att den diskriminerande felaktigt tror att den missgynnade är homosexuell, dels då någon diskrimineras på grund av sin anknytning till någon annans etniska tillhörighet etc., t.ex. om en person nekas att hyra en lägenhet därför att dennes make har en viss etnisk tillhörighet.

Enligt hovrättens bedömning innebär det i lagtexten angivna kravet på samband mellan ett missgynnande och en diskrimineringsgrund, i en situation som den förevarande, att den missgynnande måste ha insett eller antagit att den missgynnade hade ett funktionshinder för att direkt diskriminering ska anses ha skett. Vad som måste krävas är att den missgynnande är medveten om diskrimineringsgrunden och agerar utifrån denna medvetenhet. Om en person är omedveten om ett visst förhållande, kan det knappast sägas att det finns ett samband mellan detta förhållande och en viss handling. Även om vad som anförs i lagens förarbeten inte är helt entydigt eller klargörande, talar vad som där sägs om ett krav på orsakssamband mellan missgynnandet och diskrimineringsgrunden för denna tolkning. Hovrättens slutsats är att det, för att direkt diskriminering ska anses vara för handen i ett fall som detta, måste krävas att den som missgynnat någon annan varit medveten om att den missgynnade hade, i detta fall, ett funktionshinder och att det alltså inte är tillräckligt att den missgynnande borde ha varit medveten om detta förhållande.

I frågan om Sturehof bevisat att missgynnandet av Ylva Lindström inte berodde på hennes funktionshinder utan hade andra orsaker gör hovrätten följande bedömning. Claes Johansson och Georgios Batselas har också i hovrätten berättat att de inte förstod att Ylva Lindström hade ett

funktionshinder och att anledningen till att de nekade henne inträde till restaurangen var att de trodde att hon var alkoholpåverkad. De har också här redogjort för vad de grundade sina bedömningar på. Deras vittnesmål har framstått som trovärdiga och uppriktiga. Vad som i övrigt framkommit i målet ger inte vid handen att det är uteslutet eller ens osannolikt att Claes Johansson och Georgios Batselas, under den relativt korta tid de hade kontakt med Ylva Lindström, faktiskt inte insåg att hon har ett funktionshinder. Tvärtom ger utredningen, särskilt Lars Edströms uppgifter, stöd för att det förekommer att personer med funktionshinder av den typ som Ylva Lindström har ibland felaktigt uppfattas som alkoholpåverkade. Hovrätten finner mot denna bakgrund att Sturehof bevisat att missgynnandet av Ylva Lindström inte haft ett sådant samband med hennes funktionshinder som enligt 3 § 1 diskrimineringslagen krävs för att direkt diskriminering ska anses ha skett. Tingsrättens dom ska därmed stå fast.

Vid denna utgång ska DO förpliktas att utge ersättning för Sturehofs rättsgångskostnad här. Om beloppets storlek råder inte tvist.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Bertil Ahnborg, Hans Nyman, Johan Arvidsson, referent, och Ragnar Palmkvist. Enhälligt